علوم اسلامی انسانی، شماره ۱۴، تابستان ۱۳۹۷، جلد اول، ص ۱۴۶- ۱۴۰

ISSN: 2538-3671
http://www.johi.ir

مجله علمی علوم اسلامی انسانی (سال چهارم)
شماره ۱۴/ تابستان ۱۳۹۷ / ص ۱۴۶- ۱۴۰

حقوق و وظایف نمایندگان مجلس شورای اسلامی ایران با تاکید بر مذاکرات مجلس و بررسی نهایی قانون اساسی

پری حیدری[۱]، بهرام فرهمند صابر[۲]

[۱]دانشجوی کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شیراز، شیراز، ایران
[۲]دانشیار، گروه حقوق، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شیراز، شیراز، ایران

نویسنده مسئول:
پری حیدری

چکیده

نهاد قانون‌گذاری در ایران نیز مبتنی بر نظام تک مجلسی و متمرکز در مجلس شورای اسلامی است. نمایندگان مجلس شورای اسلامی نمایندگان ملت به حساب می‌آیند که به نمایندگی از مردم دو وظیفه مهم مجلس شورای اسلامی که «قانون‌گذاری» و«نظارت» می‌باشد را تمشیت می‌کنند. لذا مهم‌ترین وظیفه مجلس شورای اسلامی ونمایندگان محترم مجلس، قانون‌گذاری ونظارت بر حسن اجرای قوانین مصوب است. نمایندگان مجلس‌شورای اسلامی به موجب قانون اساسی وآیین‌نامه داخلی مجلس دارای صلاحیت‌ها، وظایف، اختیارات وحقوقی هستند که در ارتباط با نمایندگی آنها مطرح می‌شود.در این پژوهش به بررسی حقوق و وظایف نمایندگان مجلس شورای اسلامی باتاکید بر مذاکرات مجلس و بررسی نهایی قانون اساسی پرداخته شده است. باتوجه به قوانین موجود از جمله تکالیف نمایندگان حضور منظم در جلسات مجلس و کمیسیون‌ها حفظ شان نمایندگی، از جمله حقوق آنها نطق پیش از دستور، اظهار نظر در کلیه مسائل کشور وحقوق ومزایای ماهیانه است. نمایندگی سیاسی به سازوکاری اطلاق می‌شودکه برای مردم امکان شرکت در اداره جامعه‌ای را که درآن زندگی می‌کنند، از طریق انتخاب نمایندگان خود فراهم می‌کنند.

کلمات کلیدی: پارلمان، نمایندگی سیاسی، وظایف واختیارات، حقوق و پاسخگویی، نظارت.

علوم اسلامی انسانی، شماره ۱۴، تابستان ۱۳۹۷، جلد اول، ص ۱۴۶- ۱۴۰

ISSN: 2538-3671
http://www.johi.ir

مقدمه

مجلس در نظام جمهوری اسلامی ایران از اهمیت ویژه و والایی برخوردار بوده و محور بسیاری از تصمیم گیری‌ها، قانونگذاری ها، برنامه ریزی ها است و چراغ هدایت دولت و ملت را به دست دارد. اشخاصی که به عنوان نماینده مردم در این نهاد انجام وظیفه می کنند، دارای حقوق و تکالیفی اند که حدود اختیارات آنان را مشخص می کند. که این حقوق و تکالیف نمایندگان شامل مواردی است که برای انجام وظایف نمایندگی مجلس برای نمایندگان به رسمت شناخته شده است. اختیارات نمایندگان مجلس شورای اسلامی در وضع قوانین، تعیین بودجه سالانه، تذکر به وزراء و همچنین سؤال از ایشان، تحقیق و تفحص از عملکرد دستگاه های اجرایی و بسیاری از موارد دیگر[۱] ، نشان از اهمیت جایگاه این نهاد قانونی ونمایندگان در نظام جمهوری اسلامی ایران دارد.

کلیات

*معرفی و بررسی نظام‌های مختلف اداره کشور

- نظام ریاستی

در این سیستم رئیس‌جمهور که ریاست قوه‌مجریه و ریاست کشور را بر عهده دارد برای مدت محدودی با رأی همگانی یا به طور مستقیم یا غیر مستقیم برگزیده می‌شود. . نمایندگان قوه مقننه نیز در انتخاباتی جداگانه به وسیله مردم برای مدت مشخصی انتخاب می‌شوند. در رژیم‌های ریاستی قوه مجریه در استقلال از پارلمان (قوه مقننه) فعالیت می‌کند. استقلال این دوقوه شامل جنبه‌های مختلفی است از جمله: استقلال سازمانی، استقلال کارویژه‌ای، انتخاب رئیس جمهور، مسولیت وزرا در برابر رئیس جمهور.

- نظام پارلمانی

در نظام پارلمانی، قوه مجریه از دل قوه مقننه برمی آید و لذا قوه مقننه بر قوه مجریه برتری حقوقی و قانونی دارد و همانگونه که آن را به وجود می آورد، حق انحلال آن را هم دارد در نظام پارلمانی مردم نمایندگان را انتخاب می‌کنند و نمایندگان هستند که مقامات اجرایی را انتخاب می‌کنند و بر همین اساس نیز مردم در انتخاب مقامات اجرایی به صورت غیر مستقیم دخالت می کنند.

- نظام نیمه ریاستی- نیمه پارلمانی

در این نظام رئیس جمهور به طور مستقیم از سوی مردم انتخاب می شود و دارای صلاحیت‌های واقعی و گسترده‌ای نسبت به رئیس جمهور منصوب از سوی پارلمان می‌باشد. در این نظام هیات‌وزیران با پیشنهاد رئیس جمهور و رأی اعتماد پارلمان تشکیل می‌گردد و در مقابل پارلمان مسئول و پاسخگو است. بارزترین مثال این نوع نظام را می توان در قانون اساسی چهارم اکتبر ۱۹۵۸ (جمهوری پنجم فرانسه) جستجو کرد. بسیاری از کشورهایی که این نظام را بر گزیده‌اند، از سیستم قوه مجریه یک رکنی یعنی رئیس جمهور بدون نخست وزیر استفاده می‌کنند

- نظام حکومتی فعلی ایران

نظام حکومتی فعلی جمهوری اسلامی ایران مدلی منحصربه‌فرد محسوب می‌شود زیرا قوه مجریه جمهوری اسلامی ایران، پس از مقام رهبری، نظام نیمه‌ریاستی (یا نیمه‌پارلمانی) محسوب می‌شود، بدین معنی که رئیس جمهور منتخب مردم است (ریاستی)، اما دولت با پیشنهاد رئیس جمهور و رأی اعتماد مجلس رسمیت می‌یابد (پارلمانی). با تغییرات قانون اساسی در بازنگری، اکنون تشکیل دولت و تغییرات آن با اشتراک مساعی رئیس جمهور (تعیین و معرفی) و مجلس (رأی اعتماد) صورت می گیرد. اولین قانون اساسی ایران پس از انقلاب ۱۳۵۷ دقیقاً از الگوی فرانسوی پیروی کرده و یک نظام تفکیک قوای سه قوه‌ای[۲] را با حضور نخست‌وزیر و هماهنگ‌کنندگی رئیس‌جمهور ایجاد کرد. با این تفاوت که ولی فقیه به جای رئیس‌جمهور بالاترین مقام سیاسی کشور محسوب می‌شد. معایب این نظام باعث شد تا ایران در بازنگری قانون اساسی ۱۳۶۸ با حذف مقام نخست‌وزیری تغییراتی را در سیستم حکومتی خود اعمال کند.

*تاریخچه واقسام و ساختار سازمانی پارلمان

- تحولات تاریخی پارلمان

پارلمان های امروزی براساس شرایط امروز جهان به وجود آمده و گسترش پیدا کرده اند. پارلمان‌ها یا مجالس امروزی بیشتر کشورها از سیستم حکومت پارلمانی کشور انگلیس الهام گرفته‌اند. سیستم پارلمانی انگلیس، سیستم نمایندگی در پارلمان را در

---

[۱]- این موارد به طور کامل در اصول ۶۲ تا ۹۹ قانون اساسی درج شده است.

[۲]- در قانون اساسی ایران به جای تفکیک قوا از «استقلال قوا» استفاده شده است، چراکه تفکیک قوا مخصوص نظام‌های ریاستی است در حالی‌که مشروعیت حاکمیت در قانون اساسی ایران از طریق نظام ولایت فقیه و امامت امت به سه قوه سرایت می‌کند.

ISSN: 2538-3671
http://www.johi.ir

بسیاری از کشورهای جهان تحت تأثیر قرار داده است.[۳] با توجه به اینکه پارلمان در نظام‌های سیاسی وحقوقی گوناگون جلوه‌های متفاوتی دارد وبه یک شکل ثابت ظهور وبروز پیدا نمی‌کند لذا ما در اینجا به بررسی دو نوع پارلمان خواهیم پرداخت : اول تک مجلسی ودوم دومجلسی. ودومجلسی بودن پارلمان را در دونوع نظام سیاسی متفاوت بررسی خواهیم کرد. اول در نظام پارلمانی ودوم نظام دومجلسی در نظام ریاستی مورد بررسی قرار خواهد گرفت وبه ذکر تحولات تاریخی خواهیم پرداخت.

- اقسام پارلمان

دو دسته نظام پارلمانی وجود دارد یا به صورت دو مجلسی هستند یا به صورت کمجلسی. در نظام تک‌مجلسی سعی براین است که توضیحاتی درباره طرز تفکری که به سمت‌وسوی نظام یک مجلسی گرایش دارد ارائه شود وتفاوت تفکری که نظام یک مجلسی را بر نظام دومجلسی ترجیح می‌دهد مورد ارزیابی وبررسی قرار گیرد. ملاحظه شد که نظام دومجلسی دست‌خوش چه تحولات ودگرگونی‌هایی شد ومجلس دوم چگونه از حالت اشرافی، تمایزی یا موروثی به درآمد واندک‌اندک به سوی یک مجلس فنی ومشورتی پویید. از حیث اقتدار قانون‌گذاری وسیاسی نیز کم‌کم هم‌دوش با این سیر تحولی، اهمیت اولیه خود را از دست داد یعنی یا هم‌مرتبه با مجلس اول شد یا اینکه در مرتبه پایین‌تری از مجلس انتخابی اول قرار گرفت.به پندار هواداران نظام یک-مجلسی، سرشت دموکراسی و وجود کشوری بسیط که وحدت‌گرا است وهمچنین مقتضیات انتخابات همگانی، با پارلمان تک عنصری سازگارتر است، چرا که مجلس یگانه، تصویر درست‌تری از تقسیم‌ناپذیر بودن ویکپارچگی حاکمیت را نمودار می-سازد.مردم به یکباره در انتخابات عمومی شرکت می‌کنند ونمایندگان خود را به یک مجلس که مظهر اراده‌ی هموار وهمگونه ونامتمایز شهروندان است، می‌فرستند. گرایش به سوی مجالس دوم انتخابی در قوانین اساسی بعد از جنگ‌های جهانی بیشتر دیده می‌شود. ولی باید در نظر داشت که شرایط انتخاب‌کننده وانتخاب‌شونده مجالس دوم در اکثر موارد با شرایط انتخابات مجلس اول تفاوت‌هایی دارد ونظر قانون‌گذاران آن بوده است که به هر حال مجلس دوم خصلت«مجلس اندیشه وتامل» بدهند وبنابراین افراد مسن‌تر، مجرب‌تر وباسوادتر به آنجا راه یابند.[۴]

- ساختار سازمانی پارلمان

تاروپود هر مجلس را ارکان زیر تشکیل می‌دهند:-رییس وهیأت رئیسه، سازمان اداری وکمسیون‌ها.

***نمایندگی سیاسی**

صاحبان منصب نمایندگی‌سیاسی ، شخص یااشخاصی‌اند که به نیابت از سوی مردم و به نام ایشان، به اعمال اقتدار در حیطه امور سیاسی و حاکمیتی جامعه اقدام می‌نمایند. می‌توان مدعی شد نمایندگی سیاسی به سازوکاری اطلاق می‌شود که برای مردم، امکان شرکت در اداره جامعه‌ای را که در آن زندگی می‌کنند، از راه انتخاب نمایندگان خود فراهم می‌کند

- مفهوم نمایندگی

« نماینده، عنوان کسی است که عملی حقوقی برای دیگری و به نام او انجام دهد»[۵]در اصطلاح حقوق اساسی، امروزه نماینده به معنی خاص آن به کسی گفته می‌شود که طبق قوانین و مقررات، پس از اعلام نامزدی خویش توسط همه آرای مردم یا اکثریت مردم به عنوان نماینده مجلس (پارلمان) انتخاب می‌گردد.

- پیشینه نمایندگی‌سیاسی

صاحبان منصب نمایندگی‌سیاسی ، شخص یااشخاصی‌اند که به نیابت از سوی مردم و به نام ایشان، به اعمال اقتدار در حیطه امور سیاسی و حاکمیتی جامعه اقدام می‌نمایند. می‌توان مدعی شد نمایندگی سیاسی به سازوکاری اطلاق می‌شود که برای مردم، امکان شرکت در اداره جامعه‌ای را که در آن زندگی می‌کنند، از راه انتخاب نمایندگان خود فراهم می‌کند

- مفهوم نمایندگی سیاسی

مفهوم نمایندگی سیاسی به طور گمراه کننده‌ای ساده است، به نظر می‌رسد هر شخص معنی آن را بداند اما کمتر بر سر تعریفی از آن اتفاق وجود دارد. از نظر هانا پیتکین، نمایندگی سیاسی فعالیت است برای انعکاس گفتار، نظرات ودیدگاه‌های شهروندان در فرآیند اتخاذ سیاست‌های عمومی. هاناپیتکین نیز، نمایندگی سیاسی را به عنوان یک نظم نهادینه‌شده‌ی عمومی تعریف می‌کند که نه تنها از هر اقدام واحدی توسط یک شخص حاصل نمی‌شود، بلکه ناشی از ساختار وعملکرد کلی نظام است.

---

[۳]- پارلمان یا مجلس چیست؟ ، حمیده احمدیان راد، گزارش، http://020.ir/

[۴]- مجلس دوم در حقوق اساسی، نشریه حقوقی عدلیه، گزارش.http://adlpub.com

[۵]- جعفری لنگرودی، محمدجعفر، پیشین، ص۳۶۹۰

ISSN: 2538-3671
http://www.johi.ir

- ویژگی‌های نمایندگی سیاسی

ملی بودن نمایندگی- غیرقابل تفویض بودن نمایندگی- کلی بودن نمایندگی- غیرقابل عزل بودن نمایندگی.

***نظریه های مربوط به نمایندگی مجلس**

- نظریه وکالت

یکی ار مهم‌ترین نظریه‌ها در مورد ماهیت نمایندگی، نظریه وکالت است.عقد وکالت عقدی جایز است که آن را به «استنابه فی التصرف» یعنی«نائب گرفتن در تصرف» تعریف کرده اند. گروهی بر این اعتقادند که نمایندگی مجلس نوعی وکالت است ونماینده پارلمان در امور تقنینی و وظایف مربوط وکیل مردم است.

- کارگزاری ولایت

گروهی از طرفداران ولایت عامه فقیه بر این اعتقادند که نمایندگان تنها کارگزاران، مشاوران ومجریان ولی فقیه در تنظیم وتدوین- ونه وضع- قوانین مورد نیاز ودیگر وظایف محوله هستند.

- نظریه نیابت

نیابت اعم از وکالت بوده وموارد‌ی چون جعاله را نیز شامل می‌گردد. به هر حال گروهی معتقدند که نماینده مجلس نایب از سوی مردم است و قوه قانون‌گذاری عبارت است از کسانی که امت در انتخابی آزاد آنها را انتخاب می‌کنند تا نائب آنها شوند در جعل قوانین درست

- تاسیس نهادی مستقل(نظریه برگزیده)

نمایندگی در حقوق عمومی، نهادی مستقل در حوزه حقوق عمومی است که طی آن مردم وظایفی را که در قوانین –به ویژه قانون‌اساسی- برای اعضای پارلمان معین شده، بر دوش نمایندگان منتخب خود می‌گذارند واز آنها می‌خواهند تا در چارچوب قانون این وظایف را انجام دهند. با این وجود وبر خلاف نظریه نماینده- وکیل، نمی‌توان نمایندگی را با عناوینی همچون وکالت ونیابت تطبیق داد واین نهاد در چارچوب مدنی وکالت قابل تحلیل نمی‌باشد. لذا هرچند خاستگاه وریشه‌ی نمایندگی در حقوق عمومی را می‌توان در حقوق مدنی دانست، اما در حقوق عمومی مفهومی نو به خود گرفته ونهادی مستقل محسوب می‌شود.

حقوق و وظایف نمایندگان مجلس شورای اسلامی ایران ونظارت بر رفتار حرفه‌ای نمایندگان

***مجلس شورای اسلامی ایران وکارکردهای آن**

- پیشینه مجلس در ایران

در ایران تاسیس نهاد مجلس شورا با انقلاب مشروطه همراه می‌باشد. ایرانیانی که در اوایل سده سیزده هجری (اویل سده نوزده میلادی) برای سفر یا تحصیل به اورپا رفته بودند، اولین کسانی بودند که مفاهیمی همچون دموکراسی وپارلمان به مفهوم جدید آن را وارد محافل ایرانی کردند. برای نمونه از این گروه می‌توان از میرزا صالح‌شیرازی نام برد که در سال ۱۳۲۰ ه.ش برای تحصیل به انگلستان رفت وحاصل این سفر را در سفرنامه خویش منتشر ساخت. پس از انقلاب یکی از خواسته‌های مردم در دوران انقلاب، مجلس مکتبی، وارسته وبدون وابستگی به قدرت‌های غربی بود، زیرا مجلس به منزله مغز متفکر ومدبر هر کشوری است که هر نقصان وعیبی در آن به کل سیستم جامعه آسیب می‌رساند. لذا فصل ششم قانون اساسی از ماده ۶۲ تا ۹۱ به مجلس شورای اسلامی اختصاص یافته وبه مواردی چون وظایف واختیارات مجلس شورای اسلامی، تعداد ونمایندگی مجلس و... پرداخته است.

– وظایف واختیارات مجلس شورای اسلامی(قوه مقننه)

قانونگذاری- نظارت(نظارت (دخالت) مجلس در تشکیل دولت، نظارت عام نمایندگان، نظارت بر امور مختلف کشور، نظارت اطلاعی، نظارت مالی).

***حقوق نمایندگان**

- حقوق مرتبط باوظایف نمایندگی

حق رد نسبت ناصواب، حق ایراد نطق، حق حمایت شدن، حق صدور بیانیه، جایگاه نمایندگان، حق درخواست تغییر عضویت در کمیسیون، درخواست صدور کارت ورود به محل تماشاچیان، اعتراض به اعتبارنامه نمایندگان،

- حقوق مرتبط با اداره مجلس

انتخاب هیات رئیسه، حق دریافت گزارش کامل از تصمیمات واقدامات هیات رئیسه، حق اعتراض به اداره جلسات مجلس ونحوه ایفای وظایف هیات رئیسه، درخواست اصلاح مشروح مذاکرات مجلس، حق درخواست تشکیل جلسه غیرعلنی، درخواست رای علنی، تردید در نتیجه اخذ رای با قیام وقعود، درخواست تشکیل کمیسیون ویژه

ISSN: 2538-3671
http://www.johi.ir

- حقوق اداری ومالی

حقوق و مزایای نمایندگی(مقرری نمایندگیحقوق و مزایای مستمر، حقوق ومزایای غیر مستمر) تعطیلات ومرخصی، مأموریت‌ها، استعفا، حق اختصاص دفتر کار در حوزه انتخابیه.

- حقوق تقنینی

پیشنهاد طرح‌های قانونی، تقاضای فوریت برای طرح‌ها ولوایح، حق درخواست اولویت برای طرح یا لایحه، تقاضای ارجاع طرح یا لایحه به کمیسیون طبق اصل ۸۵ قانون اساسی، تقاضای مسکوت ماندن طرح یا لایحه قانونی، تقاضای رسیدگی به طرح ولوایح معوقه از دوره قبل، تقاضای بررسی مجدد طرح‌های رد شده، حق امکان سؤال یا مشورت‌خواهی از مرکز پژوهش‌های مجلس، حق اخطار قانون‌اساسی واخطار آیین‌نامه‌ای، حق شرکت در جلسات سایر کمیسیون‌ها .

- حقوق نظارتی

حق احضار وزیر، تذکر شفاهی، تذکر کتبی، سوال، حق درخواست تحقیق وتفحص.

***وظایف نمایندگان**

- وظایف نمایندگان مجلس شورای اسلامی ایران

رعایت نظم وانضباط، حضور در جلسات مجلس وکمیسیون، لزوم عضویت در یک کمیسیون وشرکت در کمیسیون دیگر در صورت تقاضا، شرکت در رای‌گیری، تصویب قوانین به منظور اجرای اسناد بالادستی، التزام به سوگند، پاسخگویی در مقابل مردم.

***فلسفه نظارت بر رفتار حرفه‌ای نمایندگان**

- صیانت از اعتماد مردم نسبت به نمایندگان

بروز رفتار منفعت‌طلبانه از سوی مدیران، اعتماد عمومی را مخدوش می‌سازد وبه از دست دادن ایمان عمومی به نهادهای مزبور می‌انجامد. پس برای اینکه مدیران وکارگزاران نشان دهند که به منفعت عمومی پایبندند، باید پاسخ‌گویی را سرلوحه‌ی کار خویش قرار دهند.

- صیانت از وحدت وتمامیت پارلمان

نمایندگان باید در انجام وظایف نمایندگی، حیثیات پارلمان را رعایت نمایند. زیرا موجودیت پارلمان مبتنی بر چنین امری است. قانون اساسی سیرالئون نیز به این امر تصریح دارد که نمایندگان پارلمان باید در تمام اوضاع واحوال شأن وتمامیت پارلمان را حفظ نمایند.

- الگوی رفتار حرفه‌ای مطلوب برای دیگران

اصولا یک پارلمان کارآمد برای مبارزه با مفاسد اقتصادی باید شامل نمایندگان مصمم وپاک برای مبارزه با مفاسد باشد.[۶] نمایندگان زمانی می‌توانند دولت ، قوه‌قضائیه وسایر نهادها را به مبارزه با فساد تشویق کنند که ابتدا خود قواعد رفتار حرفه‌ای را برای فعالیت در داخل پارلمان تنظیم کنند ومیزان ثروت خود را اعلام کنند تا اطمینان حاصل شود که از جایگاه‌شان برای اعمال مفسدانه استفاده نخواهند کرد.

- تضمین حاکمیت قانون

رعایت اصل حاکمیت قانون توسط نمایندگان وانجام صحیح کارکردهای نمایندگی اقتضا دارد که نظارت بر رفتار آنها به رسمیت شناخته شود و وارد ساختن هر نوع استثنا در قلمرو اعمال نظارت، به نوعی تخدیش اصل حاکمیت قانون محسوب می‌شود.

- تضمین برابری نمایندگان با سایر شهروندان

امروزه در حقوق اساسی نوین، تامین اصل برابری از جنبه‌های گوناگون از مهم‌ترین وظایف قانون اساسی به شمار رفته [۷] ولذا، بر نمایندگان وپارلمان هم تحمیل شده وضروری است که نمایندگان نیز همچون سایر مقام‌ها، مشمول نظارت به سبب رعایت اصول رفتار حرفه‌ای خود باشند.

---

[۶]- همان ۱۳

[۷]- ویژه، محمدرضا، مفهوم اصل برابری در حقوق عمومی نوین، حقوق اساسی، سال دوم، شماره دوم، ۱۳۸۳، ص۲۳۰.

علوم اسلامی انسانی، شماره ۱۴، تابستان ۱۳۹۷، جلد اول، ص ۱۴۶- ۱۴۰

ISSN: 2538-3671
http://www.johi.ir

نظارت بر رفتار حرفه‌ای نمایندگان در ایران

به طور خاص ودر خصوص نمایندگان باید گفت، نظارت بر آنها را به دو نوع تقسیم کرده‌اند. یک نوع از نظارت، نظارت انتظامی است که به انتظامات داخلی پارلمان مربوط می‌شود. نوع دیگر نظارت که مفهوم مورد نظر ما می‌باشد تحت عنوان «نظارت بر رفتار حرفه‌ای نمایندگان»، نظارت‌هایی است که مربوط به رفتار حرفه‌ای نمایندگان پارلمان است.

نتیجه‌گیری

همه حکومت‌ها تلاش دارند خود را صاحب مجلس و پارلمان نشان دهند تا بتوانند از چنین نمادی برای اثبات وجود نظام دموکراسی بهره‌برداری کنند. لذا پارلمان و مجالس قانونگذاری جایگاه مهمی در نظام سیاسی هر کشور دارد. در ایران نیز مجلس شورای اسلامی، پارلمان یا مجلس قانون‌گذاری می‌باشد. مجلس شورای اسلامی متشکل از نمایندگانی است که از طریق انتخابات توسط مردم انتخاب می‌شوند. این نمایندگان سیاسی در حقوق عمومی، نهادی مستقل در حوزه حقوق عمومی است که طی آن مردم وظایفی را که در قوانین – به ویژه قانون‌اساسی- برای اعضای پارلمان معین شده، بر دوش نمایندگان منتخب خود می‌گذارند واز آنها می‌خواهند تا در چارچوب قانون این وظایف را انجام دهند ونمایندگان همواره باید به مفاد این قوانین پایبند بوده وتلاش خود را برای عمل کردن به آن مبذول دارند و پاسخگویی در مقابل مردم (مطابق اصل هشتادوچهارم قانون‌اساسی هر نماینده در برابر تمام ملت مسؤل است.). مجالس پارلمانی باید طوری سازمان داده شوند که بتوانند به نحو احسن وظایف واختیارات قانونی خود را اعمال کنند. برای وصول به این هدف، استقلال، آزادی و مصونیت از شروط لازم برای انجام وظایف وتکالیف نمایندگی است. از جمله حقوق نمایندگی در مجلس شورای اسلامی عبارتنداز: حقوق مرتبط باوظایف نمایندگی، حقوق مرتبط با اداره مجلس، حقوق تقنینی(پیشنهاد طرحهای قانونی، تقاضای فوریت برای طرحها ولوایح ، حق درخواست اولویت برای طرح یا لایحه ،تقاضای ارجاع طرح یا لایحه به کمیسیون طبق اصل ۸۵ قانون اساسی ،تقاضای مسکوت ماندن طرح یا لایحه قانونی، تقاضای رسیدگی به طرح ولوایح معوقه از دوره قبل، تقاضای بررسی مجدد طرحهای رد شده، حق امکان سؤال یا مشورتخواهی از مرکز پژوهشهای مجلس، حق اخطار قانون‌اساسی واخطار آیین‌نامه‌ای، حق شرکت در جلسات سایر کمیسیونها، حق درخواست مسکوت ماندن طرح یا لایحه) حقوق نظارتی(حق احضار وزیر، تذکر شفاهی، تذکر کتبی، حق درخواست تحقیق وتفحص).

ISSN: 2538-3671
http://www.johi.ir

منابع و مراجع

کتب

۱- آربلاستر، آنتونی، دموکراسی، ترجمه حسن مرتضوی، چاپ اول، تهران، آشتیان، ۱۳۷۹.
۲- ایان مکلین ، فرهنگی سیاسی آکسفورد، مترجم حمید احمدی، تهران، میزان، ۱۳۸۷.
۳- امامی، سید حسن، حقوق مدنی، جلد دوم، چاپ ۱۸، تهران، االاسلامیه، ۱۳۸۴.
۴- انصاری، مهدی، شیخ فضل‌الله نوری ومشروطیت،تهران، امیرکبیر، چاپ اول، ۱۳۷۶.
۵- استوارت میل ، حکومت انتخابی ، چاپ دوم، ترجمه علی رامین، تهران ، نی، ۱۳۸۹
۶- بشیریه، حسن، آموزش دانش سیاسی، تهران، انتشارات نگاه معاصر، ۱۳۸۲.
۷- بیانکارماریا فونتانا، ترجمه محمد علی موسوی فریدونی، تهران، شیرازه، ۱۳۸۰.

پایانامه ها ورساله‌ها

۸- اسحاقی کلوری، سید محمد، ارزیابی نقش قوه مقننه در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران ، پایا ن نامه کارشناسی ارشد، پردیس دانشگاهی، گروه علوم سیاسی، ۱۳۹۲.
۹- رضایی، آزاد، مبانی و سازوکارهای نظارت بر رفتار حرفه‌ای نمایندگان مجلس، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته حقوق عمومی، دانشگاه علامه طباطبایی، دانشکده حقوق وعلوم سیاسی،۱۳۹۱.

مقالات وگزارشها

۱۰- با نمایندگان مجلس در مجلس نهم؛ تکالیف واختیارات نمایندگان مجلس، دفتر مطالعات حقوقی، شماره مسلسل ۱۲۰۹۳، ۱۳۹۰.
۱۱- اداره کل امور فرهنگی وروابط عمومی مجلس شورای اسلامی، مشروح مذکرات بررسی نهایی قانون اساسی ، جلد دوم.